
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

מבוא לדתות העולם: דתות אסיה - 24350

תאריך עדכון אחרון 27-02-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: מדע הדתות

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' אביתר שולמן

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: eviatar.shulman@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ג' 12 על-פי תיאום במייל

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס מציג מבוא כללי לדתות אסיה, בדגש על דתות הודו ועל הבודהיזם, לצד מבט קצר יותר על דתות סין ויפן. הדגש הוא על מבט מערכתי ותימטי בעל מימדים היסטוריים. כלומר שהקורס מבקש להבין את תופעת הדת באסיה על מאפייניה הייחודיים, תוך השוואה כללית לדתות המונותיאיסטיות.

מטרות הקורס:

שיעור זה מהווה מבוא לצורות המחשבה והפולחן המאפיינות את דתות המזרח הגדולות - הינדואיזם, בודהיזם, ג'איניזם, קונפוציאניזם ודאואיזם, ושינטו. שאיפתנו מתמקדת בניסיון להציג כל אחת מהדתות הללו באופן סינטי כמערכת כוללת, המהווה מכלול רעיוני ופילוסופי, דתי ופולחני, תרבותי וחברתי, ולהבין כמיטב יכולתנו את שלבי התפתחותן. חלק מרכזי בקורס מוקדש להצגה הפתחותית של ההינדואיזם, כמבוא לדת באסיה, ולדת בכלל, וכבסיס להצגת הדתות האחרות. נרצה לראות את ההמשכיות בין הדתות על פני אסיה, את נקודות המפגש בין הדתות המאוד שונות הללו, בכדי להתבונן במה שהם אולי היסודות המכוננים של הדת עבור כל חברה אנושית, ובמקביל להבחין ביסוד העצמאי לכל דת. בין היתר נפגוש את חייה האישיים והחושניים של הדת - באסיה ה"אלוהים" כמעט אף פעם אינו מופשט. אופיה הדינאמי והחי של הדת באסיה מאפשר להיכנס באופן עמוק יותר לחיים התוססים של הדת בחברה אנושית, ולוותר על המסגרת הרעיונית ה"מוזיאלית" של הדתות המונותיאיסטיות, עם הקדוש האחד המכונן, יחד עם הטקסט האחד המכונן, שמבשרים את דברו של האל האחד שבשמיים ושמעבר לכל ידיעה. כאן, דווקא, הידיעה היא העיקר, ואיתה חוויה רגשית ואנושית שלעתים היא סוערת וצבעונית. ואולי, בעצם, זה מה שקורה גם בדתות מונותיאיסטיות? מנקודת מבט קולוניאליסטית ואוריינטאליסטית, אפשר לחשוב שאסיה משמרת צורות דת ופולחן קדומות יותר של ההתפתחות האנושית - פולחן הממוקד בפסלים, למשל, או מיתולוגיה עשירה ומגוונת. כאן נשאל דווקא האם צורות דתיות אלה אינן מבטאות דת מספקת יותר, ושאוּלֵי החזות המונותיאיסטית המוכרת לנו יותר מסתירה רבדים יותר מורכבים וחידתיים, אליהם הדת באסיה (או דתות "ראשוניות" אחרות) מאפשרת גישה ישירה.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

1. להבין את תופעת הדת ואיתה היבטים חשובים בחברה האנושית.
2. להשוות בין תפיסת העולם המונותיאסטית לזו הפולותיאסטית ולשאל באיזו מידה הגדרות אלה אמיתיות.
3. להבין טוב יותר את טבע האלוהות ואת הדמיון האנושי כביחס אליה.

דרישות נוכחות (%) :

100

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה מלווה במצגת

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

תוכנית השיעורים:

1. (8.3) מבוא לדתות באסיה ולשאלות יסוד בהבנת הדת:
דת ראשונה-מקומית מול דת משנית-אוניברסאלית
הינדואיזם 1 - הדת הוודית הפולחנית.
קריאה כללית מומלצת -
 - Durkheim, E., (1915). *The Elementary form of Religious Life*.
 - Geertz, C., (1993). "Religion as a Cultural System." In Geertz, C., *The Interpretation of Cultures*. Fontana, pp. 87-125.
2. (15.3) הינדואיזם 1 - הדת הוודית הפולחנית.
טקסט - המנונים מתוך הריג-וודה
קריאה (אחד מהשניים מספיק) -
 - Flood, G., (1996). *An Introduction to Hinduism*. Cambridge University Press, Ch. 2.
 - Patton, L., (2004). "Veda and Upaniṣad." In Mittal, Sh. And Thursby, G., (eds.), *The Hindu World*. New York and London: Routledge, pp. 37-51.
3. (22.3) הינדואיזם 2 - תנועת הפרישות המהפכנית.
טקסט - ברהאד-ארניקה-אופנישד 1.4, צ'האנדוגיה אופנישד 6.
קריאה -
 - Olivelle, P., (tr.), (1996). *Upaniṣads*. Oxford and New York: Oxford Univ. Press, Introduction (pp. xxiii-lvi).
4. (29.3) ג'איניזם 1 - דת של העולם או שמעבר לעולם?
טקסט מומלץ - "הדרשה על איברי התרגול", קטעים 2-3
קריאה - "הדרשה על איברי התרגול", קטעים 2-3
 - Dundas, P., (2002 [1992]). *The Jains, 2nd Edition*. London and New York: Routledge, ch. 1.
5. (5.4) בודהיזם 1 - התבוננות פנימית ופילוסופיה במסגרת תורות הפרישות.
טקסט - "הדרשה אודות הנעת גלגל הדהרמה".
טקסט נוסף מומלץ - מתוך "הספר הגדול" (Mahāvagga), ביוגרפיית הבודהה לאחר ההארה.
קריאה -
 - Harvey, P., (2013 [1990]). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices, 2nd Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 1.
6. (12.4) בודהיזם 2 - בודהיזם כדת והכריזמה של המוארים.
טקסט - "כתבי ההגנה הגדולים" (pirit-Mahā).
קריאה -
 - Harvey, P., (2013 [1990]). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices, 2nd Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 2,3.
7. (26.4) הינדואיזם 3 - הסינטזה ההלכתית שלאחר הבודהה - הדהרמה של 4 המעמדות ו4 שלבי החיים. דהרמה באפוסים.
טקסט - בהגווד גיטא, פרקים 1-2. מובאות מתוך "ספר החוקים של מנו".
קריאה -

- Holdredge, B. A., (2004). "Dharma." In Mittal, Sh. And Thursby, G., (eds.), *The Hindu World*. New York and London: Routledge, pp. 213-248.

- 8. (3.5) הינדואיזם 4 - הדת הפוראנית: האלים הגדולים עוברים למקדש. דת אימננטית בהא הידיעה. טקסט - מתוך המיתוסים של וישנו, כולל תקציר הראמאינה. קריאה -
- Flood, G., (1996). *An Introduction to Hinduism*. Cambridge University Press, Ch. 5.
- Pollock, S., (1984). "The Divine King in the Indian Epic" *Journal of the American Oriental Society* 104.3: 505- 528.

- 9. (10.5) הינדואיזם 4 - הדת הפוראנית, המשך. האלוהות הנגישה. טקסט - סיפורי קרישנה. קריאה -
- Eck, D. L., (1998). *Darśan: Seeing the Divine Image in India*. New York: Columbia University Press, ch. 1.
- Pinkney, A. M., (2013). "Prasāda, the Gracious Gift, in Contemporary and Classical South Asia." *Journal of the American Academy of Religion* 81, no. 3, pp. 734-756.

- 10. (17.5) הינדואיזם 5 - חסידות: "דבקות" (בהקטי) וסיכום ההינדואיזם. טקסט - שירת דבקות דרומית (טאמילית, טלגו, קנדה).
- Yocum, G. E., (1973). "Shrines, Shamanism, and Love Poetry: Elements in the Emergence of Popular Bhakti." *Journal of the American Academy of Religion* 41.1: 3-17.
- McDaniel, J., (1989). *The Madness of Saints: Ecstatic Religion in Bengal*. Chicago and London: University of Chicago Press, ch. 2.

- 11. (24.5) - בודהיזם מהאיאני בטיבט ובמזרח אסיה. טקסט - מתוך "ספר החיים והמתים הטיבטי"
- Harvey, P., (2013 [1990]). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices*, 2nd Edition. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 6.

- 12. (31.5) שינטו. קריאה -
- שילוני, בן-עמי (2001). יפן המסורתית, תרבות והיסטוריה. תל אביב: שוקן, פרק 2, עמ' 23-30.

- 13. (7.6): דתות סין 1: דאואיזם (וקצת בודהיזם). טקסט - מתוך "ספר הדאו" קריאה -
- פינס, י., שלח, ג., שיחור, י. (עורכים), (2011). "כל אשר מתחת לשמיים": תולדות הקיסרות הסינית. כרך א: צמיחתה של הקיסרות הסינית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, פרק 10.

- 14. (14.6) דתות סין 2 - קונפוציאניזם וסיכום הקורס. טקסט - מתוך "מאמרות קונפוציוס" קריאה -
- פינס, י., שלח, ג., שיחור, י. (עורכים), (2011). "כל אשר מתחת לשמיים": תולדות הקיסרות הסינית.

כרך א: צמיחתה של הקיסרות הסינית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, פרק 9.

חומר חובה לקריאה:

המקורות הספציפיים מוזכרים בסעיף הקודם (רשימת הנושאים).
למרבית השיעורים יש קריאת חובה במקורות ראשוניים. בדר"כ מדובר בטקסטים קצרים.
לכל שיעור מתלווה קריאה מומלצת במקורות משניים.

חומר לקריאה נוספת:

- Durkheim, E., (1915). *The Elementary form of Religious Life*.
- Geertz, C., (1993). "Religion as a Cultural System." In Geertz, C., *The Interpretation of Cultures*. Fontana, pp. 87-125.
- Flood, G., (1996). *An Introduction to Hinduism*. Cambridge University Press, Ch. 2.
 - Dundas, P., (2002 [1992]). *The Jains, 2nd Edition*. London and New York: Routledge, chs. 1,2.
- Harvey, P., (2013 [1990]). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices, 2nd Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 1.
 - Pollock, S., (1984). "The Divine King in the Indian Epic" *Journal of the American Oriental Society* 104.3: 505- 528.
 - Ramanujan, A. K.. "Three Hundred Rāmāyaṇas: Five Examples and Three Thoughts on Translation." In Richman (1994 [1991]), pp. 22-49.
- Flood, G., (1996). *An Introduction to Hinduism*. Cambridge University Press, Ch. 3.
 - Harvey, P., (2013 [1990]). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices, 2nd Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 2.
- Eck, D. L., (1998). *Darśan: Seeing the Divine Image in India*. New York: Columbia University Press, ch. 1.
- Pinkney, A. M., (2013). "Prasāda, the Gracious Gift, in Contemporary and Classical South Asia." *Journal of the American Academy of Religion* 81, no. 3, pp. 734-756.
 - Yocum, G. E., (1973). "Shrines, Shamanism, and Love Poetry: Elements in the Emergence of Popular Bhakti." *Journal of the American Academy of Religion* 41.1: 3-17.
- McDaniel, J., (1989). *The Madness of Saints: Ecstatic Religion in Bengal*. Chicago and London: University of Chicago Press, ch. 2.
 - Harvey, P., (2013 [1990]). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices, 2nd Edition*. Cambridge: Cambridge University Press, ch. 6.
- פינס, י., שלח, ג., שיחור, י. (עורכים), (2011). "כל אשר מתחת לשמיים": תולדות הקיסרות הסינית. כרך א: צמיחתה של הקיסרות הסינית. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, פרק 9.

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 100 %
הרצאה 0 %
השתתפות 0 %

הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: